

ამხილ უკრაინის საბატონო წყაროდ არიყვ? თუ პირველს ჰგონებ, მეორეც უნდა დაბეჭდო, რადგანაც მოსკოვის საბატონო წყაროდ არიყვაც ცხადია. თურმე, ერთი და იგივე კატეგორიის მოსკოვის ყოფილი, რასაკვირველია, უფროსი-ს არიყვ.

საგუფოში, ჩვენი საგუფოში ანბო-ბენ, ვკანსია გახსნილია...

დასალო და თ-ანაურობა

ამას წინად „სახალხო გაზეთში“ (№ 1042) ამ სათაური თემატიკით იყო ჩვენი წერილი. იქ აღვნიშნავდით იმ საოცარ ფაქტს, საკვირველს ვარაუდობდით, რაც გამოიხატა დასავლეთისა და თავდა-ანაურობის საგროგნო პროგრამის იგივეობა-ნათესაობითა. თანაც აღვნიშნეთ, რომ ეს ნათესაობა არის ფსიქოლოგიური. არსებობს რაღაც იდუმალი ძალი, რაც ამ ორ მოწინააღმდეგე დასს ამ შემთხვევაში ანათესავებს, არსებობს რაღაც მიზეზი, რაც იძულებულ-სკვნით მათ ერთნაირად გადამწყვეტილ საერთო საკითხს. ჩვენ მაშინ დაპირდით მკითხველს ამ საოცარ ფაქტს ასახსნელი მოკლე საუბარს.

ამის შემდეგ „სახალხო გაზეთში“ დაიბეჭდა წერილი ბ. მიხაილის, რომელიც იმავე ფაქტს შეხებოდა და მიზეზს არაკვედა. იადავან ბევრს, რაც სათქმელი იყო, იქ უკვე ნათესაობა, სიტყვის აღარ გაავარძლებდა და მხოლოდ ორივედ რასმე დაუ-შავდა.

თუმცა სხვა და სხვა მხრით უდგებინას საერთო საკითხს, დასვლენი და თავდა-ანაურობა, მაგრამ ქართველი სოციალ-დემოკრატები და თავდა-ანაურობა კი აღმსარებელი არიან საქართველოსთვის ერთსა და იმავე პრინციპებსა. უარსყოფა საქართველოს განსაკუთრებული უფლებებისა, აღიარება პალისარებო რეფორმათა. ერთის მხრით არის ცენტრალიზმი და ლიალიზმი სახელმწიფოებრივი. მეორეს მხრით ცენტრალიზმი და ლიალიზმი დემოკრატიული. მაგრამ ორთავე შემთხვევაში არა სინა რწმენა მის განსაკუთრებულ ინტერესებსა. უარსუნდელ არჩევნებს კუთხისის ვერგინაში სამი დასი იბრძოდა. საერთო პროგრამა ორი მათგანისა ერთნაირი იყო. ვიმეორებ, საერთო ერთი და არა საერთო სოციალური ვლ. მიქელაძის საერთო პროგრამა დასვლენების არსებობდა ერთი და იგივე გახლდათ-ისინი ძირი-ანად უარსყოფდნენ მესამე რაკიკალურ პროგრამას, იმ პროგრამას, რომლის აღმსარებელთაც დემოკრატიულ წინააღმდეგენ. გელოვანი და რომელიც უარსან დეკემბრის 13 საქართველოს ეროვნულ-ტერიტორიალური ავტონომია მოითხოვა.

ვლ. მიქელაძეს, როგორც ყველა იცის, ვმხრობოდა არა დემოკრატიული ნაწილი თავდა-ანაურობისა, არამედ კონსერვატიული. მათმა ამომრჩეველებმა, თუ არა ვცდებო, სამმა კაცმა, დემ. ვ. გელოვანს დასვლენებთან ერთად შავი კენჭი მისცეს, ერთნაირად უარსყვეს ის მიმართულება, რომელსაც საერთო საკითხი საფუძვლიანად აქვს გადაწყვეტილი.

რამდენსავე წლის წინად დემ. კ. ჩხეიძემ იმ დროს, როდესაც სათათბიროში ირჩეოდა მემარჯვენეთა შეკითხვა კავკასიის შესახებ, ერთი ფრიად დამახასიათებელი ფრაზა წარმოიტყვა: მე ვამაყობ და მიხარობ, რომ მოწვევით ვარ არა მარტო ერთად მარქსისა, არამედ რუსის პლე-ანოვისაც!)

ჩვენ დასვლენების ლიალიზმის საუკეთესო გამოხატველია ეს სიტყვები: „მთა დიერი უხარბანი, ძლიერი ამაყობენ, რომ დირსულები ამოწავენ“ არიან და თავის დღეში ვერ მტლავენ ოცნებით მაინც. ამასწავლებლებს“ ამოუღებენ გვერდში. თავდა-ანაურობის ლიალიზმი ხომ სარაკოდ არის გადატყვეული.

დასვლენს ჩვენი ხალხის ნაწილი ემხრობა. რამდენად უფლებულად ემხრობა და რამდენად კარგად აქვს გათვალისწინებული მათი პროგრამა-ის სხვა საკითხი. მაგრამ ემხრობა კი. და რა ღვთის რისხვა, რა უბედურებაა, რომ თავდა-ანაურობა სენი მათაც მოსდებია და შეუდგებოდა იმავე ნიადაგზე დგანდა, რაც დამახასიათებელია პირველთა პოზიციისა. ეს ხალვათ ის ანტიეროვნული პირობები, რომელშიც მოუხდა გა-

ნაილ უკრაინის საბატონო წყაროდ არიყვ? თუ პირველს ჰგონებ, მეორეც უნდა დაბეჭდო, რადგანაც მოსკოვის საბატონო წყაროდ არიყვაც ცხადია. თურმე, ერთი და იგივე კატეგორიის მოსკოვის ყოფილი, რასაკვირველია, უფროსი-ს არიყვ.

საგუფოში, ჩვენი საგუფოში ანბო-ბენ, ვკანსია გახსნილია...

მოსკოლა ქართველ დემოკრატის და რის შესახებაც ბ. მიხაილ უკვე ილაპარაკა.

მეცხრამეტე საუკუნის უკანასკნელ მეოთხედში მოხდა ეს გამოსვლა ხალხისა სარბილობი, მოხდა გლეხობა მისი. ასის წლის განმავლობაში და წინადაც ბურჟუაზი იმყოფებოდა, განსაკუთრებით კი მეცხრამეტე საუკუნეში, რადგან აქ ერთი ჩაგვრაც მიემტა-ჩაგვრა ნაკონიალური. გასულ საუკუნეს რა გადახმ-და თავს საქართველოს სხეულს, ყველაფერი დასვლენილი პირაღმებოც ხელს არ გვიწყობს ამის თაობაზე დაწვრილებით სალოპარკოდ.

პირველი გამოდგომა ჩვენი ხალხისა ჰგავდა ხანგრძლივ ავადმყოფობის შემდეგ გამოდგომებს და მისი მოქმედება ახლად სიტყვა-გამონერგულ, დასუსტებულ დამიანის პირველ ნაბიჯებს. იგი უპირველესად მხოლოდ და უფროსად ჰგონდად „შემოხმის და არა უფლებების წყურვილს. ქართველმა ერმა უკეთესად ხოლო შემდეგ ხმა-მალა შესძინა ბატონებს: პური, პური რაჲ მსლავდით აქამდე შემოხმითათა. ხოლო დააიწყადა მოთხოვა საკუთარი უფლებები. იგი, უკეთესად გამოუყვავიეო, დაეძირადა გარეშეების ძახლის და ძირს ჩემი საკუთარი უფლებათა, ყვიროდა. გიმეორებთ, ეს იყო პირველი ნაბიჯები, შემოხმის და საკუთარ თავის რწმენას მოკლებული. აქ ნათლად გამოიჩნეა, თუ რამდენად ძლიერი იყო გლეხთა თვით ხალხზე თავდა-ანაურობისა. ქართველი ერის „მოპირანსული“ დასვლენი გატყენით იყენენ იმ საერთო ნიშნობით, რომელიც თავდა-ანაურობამ გლეხულიც, თითქოს შემეკიდრესო. ამ ნაპილიზმის (არაბობის) დამოუკიდებლობას აღიარებენ საუკეთესო დასვლენი. და მათი საერთო პროგრამაა რომ ნიშნობიზმით დახასიათდება, ამას თვით დასვლენი ბელადი ნ. ქ. დასვლენებს და უსაყველურებს ახმაბავებს (იხ. ბი-სი „მედილი და ახალი“).

სარწმუნო არის საკითხი პანათი

არა მგონია, რომ ქართველ შეგნებულს ადამიანს ამ თემატიკის ტერიტორიის შერჩენაზე კიდე უფრო სხვა მეთად მნიშვნელოვანი საკითხი ჰქონდეს. გულდვიდის ჩამოფუჭავი ფაქტია, რომ თითქმის ყოველ დღე მამა-პაპის სისხლით მოწყურებული გლეხები ხელმძღვანელებს და ხალხს თითქმის გამოგანობის გზაზეა დამდგარი. ყველა ამის მიზეზი თხოულება ძირითად გამოკვლევას და დაუყოვნებლივ ზომების მიღებას. აქ სიტყვიერი ჩაგონება-დაარბობა პროპაგანდა-სასურველს მიზანს ვერ მიხვედნენ, თუ თვით სენი არ იქნა ძირითადი შესწავლილი და აქისა დამიხედვით არ დედა წაშალი. მე აქ, ამ პარტია წერილში, რასაკვირველია, ვერ გამოვლენდი დასწავილებით ამ საკითხს. ის სპეციალისტ მეცნიერთა საქმეა-მე მხოლოდ შევეცემი ზოგიერთ მიზეზს, რომელიც იძულებულს ჰყოფს მემამულეს გაი-მეტოს მიწა-გადასყიდოს. სამხრეთ რუსეთში-რომლის სახნავი მიწები არაფრით კახეთის მიწაზე მაღლა არა სდგას, დღესდღეობა ფასი-500-600 მანეთადის აღწევს. მაშინ, როცა ჩვენში ალაზნის ნაპირებზე ურწყავი მიწის შეძენა-ხუთ-ექვს თუმანში შეიძლება. ერევის, განჯის გუბერნიის მიწათა იჯარა იხილან სარწყავ დღესდღეობა 200-300 მან. წელიწადში. კახეთს თუ აქამდის არ ჰქონდა გზა, არ იყო მიწის შოგენ, რაკი რკინის გზა დაიწყებდა მიმოსვლას, აუარებელი ხალხი მიწყებდა მიწების შესაძენად და ჩალის ფასადაც ჩაიგებდნენ ხელში. ჩვენს მემამულეს რომელიც მიწებს აწყობს თვით უყურებს-20 თუმანად, 30 თუმანად იჯარით კი არა სულაც ვაჩუქების, ღირსად მუშტარი გამოუჩნდეს, ვაყურებს იმისთვის, რომ ამ-ქამად არც გამოჩნება აქვს რამე თვალსაჩინოდ და არც იმის ცოდნა, რად გადქცევა იმის მამული თუ პარტია თავი დასვლენ მის და რაგზე შეეკეთა. პირველი დიდი ღირსება კახეთისა ის არის, რომ კარგ ნიადაგ-თან მზის სიკეთელოც საქართველოს აქვს. იგი თითქმის არ ჩამოუვარდობა განჯის და ერევის გუბერნიებსა, მხოლოდ მზის სიხვედრით ერთად საქართველო აგროვებს წყალი. და ამ მხრივ კი კახეთი ამ ქამად მეთად ღირსება. გრობა რომ გვეპინდეს ჩვენ, დარწმუნებული ვარ, პირველსავე კარგზე აღიძვროდა ეს საკითხი, მაგრამ საწესდაროდ ყველა კახელი კერძოდ ჰგონობს უწყლობისაგან საერთო გაქურებას, მაგრამ გარემოება არა აქვს ხალხს, რომ ერთად განსაჯონ და დაიწყონ ამ საკითხს განხორციელება. თუ აქამდის მოთხოვნილება წყლის დიდ-არ იყო, ის იმითაც აიხსნება, რომ ნაწარმოების ბაზარი მეთად და-წარმოებული ჰქონდათ, უზომობის გამო ლურჯ რიგანი ფასში ვერ ასა-ღებდა თავის ნაწარმოებს. ეხლა კი-რკინის-გზასთან ერთად-წარმოება გაფართოვდა მოთხოვს, აუცილებელი გახლდა მიწების დამუშავება უფრო მეტ ფარგლებში-ამას კი პირ-ველსავე შენაშევევაში უწყლობა გადავლილება წინ. აი, ამ ფაქტს უმე-ველად ესაუბრე წამლის დაღება უხ-და, ეხლავე მომხდებდა საქართველო, რომ ჩვენი ოლაგ ვაწყვეტილ მემამულეებმა გაქვლავება მოუხებონ კარგზე მოკლარ კაპიტალიზმის საქენს. რკინის გზა, რომელიც უმეველია აწყვედეს თვით კახეთს, შეიძლება ჩვენი მემამულეები სულ გააქვოს კახეთიდან, თუ ეხლავე თვლი არ გავიხილებთ. ქართველი სამეურნეო საზოგადოება დიდის თანარქობით მოგვეყო ჩემს მოსხენებას ამის შესახებ. ამ დღემში ინტენერთა კომისია კიდეც გაემუშავება ქიზიყ-კახეთში, რათა ადგილობრივ დამამუშა-დეს როგორც წყლის საქირობაში ამ მხრისთვის, გერედე დასათვა-ლიერებულ, თუ რა გზით შეიძლე-

დასვლენი ბელადი ნ. ქ. დასვლენებს და უსაყველურებს ახმაბავებს (იხ. ბი-სი „მედილი და ახალი“).

მეცხრამეტე საუკუნის უკანასკნელ მეოთხედში მოხდა ეს გამოსვლა ხალხისა სარბილობი, მოხდა გლეხობა მისი. ასის წლის განმავლობაში და წინადაც ბურჟუაზი იმყოფებოდა, განსაკუთრებით კი მეცხრამეტე საუკუნეში, რადგან აქ ერთი ჩაგვრაც მიემტა-ჩაგვრა ნაკონიალური. გასულ საუკუნეს რა გადახმ-და თავს საქართველოს სხეულს, ყველაფერი დასვლენილი პირაღმებოც ხელს არ გვიწყობს ამის თაობაზე დაწვრილებით სალოპარკოდ.

პირველი გამოდგომა ჩვენი ხალხისა ჰგავდა ხანგრძლივ ავადმყოფობის შემდეგ გამოდგომებს და მისი მოქმედება ახლად სიტყვა-გამონერგულ, დასუსტებულ დამიანის პირველ ნაბიჯებს. იგი უპირველესად მხოლოდ და უფროსად ჰგონდად „შემოხმის და არა უფლებების წყურვილს. ქართველმა ერმა უკეთესად ხოლო შემდეგ ხმა-მალა შესძინა ბატონებს: პური, პური რაჲ მსლავდით აქამდე შემოხმითათა. ხოლო დააიწყადა მოთხოვა საკუთარი უფლებები. იგი, უკეთესად გამოუყვავიეო, დაეძირადა გარეშეების ძახლის და ძირს ჩემი საკუთარი უფლებათა, ყვიროდა. გიმეორებთ, ეს იყო პირველი ნაბიჯები, შემოხმის და საკუთარ თავის რწმენას მოკლებული. აქ ნათლად გამოიჩნეა, თუ რამდენად ძლიერი იყო გლეხთა თვით ხალხზე თავდა-ანაურობისა. ქართველი ერის „მოპირანსული“ დასვლენი გატყენით იყენენ იმ საერთო ნიშნობით, რომელიც თავდა-ანაურობამ გლეხულიც, თითქოს შემეკიდრესო. ამ ნაპილიზმის (არაბობის) დამოუკიდებლობას აღიარებენ საუკეთესო დასვლენი. და მათი საერთო პროგრამაა რომ ნიშნობიზმით დახასიათდება, ამას თვით დასვლენი ბელადი ნ. ქ. დასვლენებს და უსაყველურებს ახმაბავებს (იხ. ბი-სი „მედილი და ახალი“).

უფროსი მხარეების მხარეები, რომ-გარკ ზოგიერთს ჰგონია სადემოკრატიული როლი არის ნათესაობა და აღნიშნული. ჩვენ აღვნიშნეთ სინამდვილეს და რაც უნდა გვეჩინო იყვირონ დასვლენება, მაინც აღნიშნავთ. ის მწარე სინამდვილე ჩვენ ვხედავთ, რომ ისტორიას ერთნაირად შეურყვინა და ერთნაირად და-უშახინა ჩვენი ერის ერთი ნაწილის ფსიქიკა, როგორცდა მასზე-გია ფსიქიკა თავდა-ანაურობისა, აღნიშნული. პარტიული თანაობა-ბით, სინდვილითი როლი მოგვსდის.

ყველა პარტია ენაცვალს და თავს შემოველოს საქართველოს, თუ კი საქართველო იქნება!

ჩვენ გვინდა მხოლოდ მკითხველთა დავაფროთ ამ მოვლენის გამო. გესურს ის ხალხი, რომელიც საქმა-ოდ კრიტიკით ვერ ეტყობა დასვლენებს და მიმდევრია ძალაუფლებურად საერთო ნიშნობისა, ჩაუფიქრდეს ჩვენს აწყურ მდგომარეობას, შემო-აღნიშნულ გარემოებას. თვით დასვლენის იმედი კი, რასაკვირველია, არა გვაქვს. ისინი ჩვეულებრივად ერთხელ კიდევ გამოვლანდებენ, რაც უკვე ჩაიდინეს, და საქენს გა-თავებულად ჩასვლიან. და როდესაც მთელი ჩვენი ერი შეიგნებს იმ ქე-შმარტებს, რაკი მოწინავე და გან-ათლებული ქვეყნებში საანაბოდ არის გადატყვეული, მაშინ დადგება დრო მისთვის მნიშვნელოვანი და მხოლოდ მაშინ შეგვეძლება დის-კუვა: აწ განუტყვევო მეუფეო, მონა-მენი...

პ. ს. წავიკოთხე მერცხლის

პ. ს. წავიკოთხე მერცხლის „№ 90, 91 მოთავსებული წერილი ბ. მიხაილისა. იგი ძალიან გაუწიწავტება ჩვენს წინააღმდეგ წერილს. შინა-არსი ვერ გაუგია მისი. ჩვენ ვამბო-

ბლით და ვამბობთ: საქართველოს საკითხში დასვლენის და თავდა-ანაურობის ფსიქოლოგიური საფუძველი ერთია, აქედან წარმოსდგება ამ პროგრამათა მსგავსება-მეოთხე. ბ. მიხაილენი კი ამტკიცებს, კონსერვატივი თავადები სოციალ-დემოკრატიის არ არიანო. გზა და გზა უფრო-რად გვლანდადეს და გვიწოდებს: „მოჯირითეს“, „ხობრეს“, „მდეგენ-რატეს“ და სხვა... ჩვენის აზრით, ამისთანა ზრდილობის პარტია არამე-თუ ღირსი არ არის რამე გამოლა-პარაკებისა სერიოზულად, არამედ ღირსი არ არის პრესის წარმომადგენლის სახელისა!

სარწმუნო არის საკითხი პანათი

არა მგონია, რომ ქართველ შეგნებულს ადამიანს ამ თემატიკის ტერიტორიის შერჩენაზე კიდე უფრო სხვა მეთად მნიშვნელოვანი საკითხი ჰქონდეს. გულდვიდის ჩამოფუჭავი ფაქტია, რომ თითქმის ყოველ დღე მამა-პაპის სისხლით მოწყურებული გლეხები ხელმძღვანელებს და ხალხს თითქმის გამოგანობის გზაზეა დამდგარი. ყველა ამის მიზეზი თხოულება ძირითად გამოკვლევას და დაუყოვნებლივ ზომების მიღებას. აქ სიტყვიერი ჩაგონება-დაარბობა პროპაგანდა-სასურველს მიზანს ვერ მიხვედნენ, თუ თვით სენი არ იქნა ძირითადი შესწავლილი და აქისა დამიხედვით არ დედა წაშალი. მე აქ, ამ პარტია წერილში, რასაკვირველია, ვერ გამოვლენდი დასწავილებით ამ საკითხს. ის სპეციალისტ მეცნიერთა საქმეა-მე მხოლოდ შევეცემი ზოგიერთ მიზეზს, რომელიც იძულებულს ჰყოფს მემამულეს გაი-მეტოს მიწა-გადასყიდოს. სამხრეთ რუსეთში-რომლის სახნავი მიწები არაფრით კახეთის მიწაზე მაღლა არა სდგას, დღესდღეობა ფასი-500-600 მანეთადის აღწევს. მაშინ, როცა ჩვენში ალაზნის ნაპირებზე ურწყავი მიწის შეძენა-ხუთ-ექვს თუმანში შეიძლება. ერევის, განჯის გუბერნიის მიწათა იჯარა იხილან სარწყავ დღესდღეობა 200-300 მან. წელიწადში. კახეთს თუ აქამდის არ ჰქონდა გზა, არ იყო მიწის შოგენ, რაკი რკინის გზა დაიწყებდა მიმოსვლას, აუარებელი ხალხი მიწყებდა მიწების შესაძენად და ჩალის ფასადაც ჩაიგებდნენ ხელში. ჩვენს მემამულეს რომელიც მიწებს აწყობს თვით უყურებს-20 თუმანად, 30 თუმანად იჯარით კი არა სულაც ვაჩუქების, ღირსად მუშტარი გამოუჩნდეს, ვაყურებს იმისთვის, რომ ამ-ქამად არც გამოჩნება აქვს რამე თვალსაჩინოდ და არც იმის ცოდნა, რად გადქცევა იმის მამული თუ პარტია თავი დასვლენ მის და რაგზე შეეკეთა. პირველი დიდი ღირსება კახეთისა ის არის, რომ კარგ ნიადაგ-თან მზის სიკეთელოც საქართველოს აქვს. იგი თითქმის არ ჩამოუვარდობა განჯის და ერევის გუბერნიებსა, მხოლოდ მზის სიხვედრით ერთად საქართველო აგროვებს წყალი. და ამ მხრივ კი კახეთი ამ ქამად მეთად ღირსება. გრობა რომ გვეპინდეს ჩვენ, დარწმუნებული ვარ, პირველსავე კარგზე აღიძვროდა ეს საკითხი, მაგრამ საწესდაროდ ყველა კახელი კერძოდ ჰგონობს უწყლობისაგან საერთო გაქურებას, მაგრამ გარემოება არა აქვს ხალხს, რომ ერთად განსაჯონ და დაიწყონ ამ საკითხს განხორციელება. თუ აქამდის მოთხოვნილება წყლის დიდ-არ იყო, ის იმითაც აიხსნება, რომ ნაწარმოების ბაზარი მეთად და-წარმოებული ჰქონდათ, უზომობის გამო ლურჯ რიგანი ფასში ვერ ასა-ღებდა თავის ნაწარმოებს. ეხლა კი-რკინის-გზასთან ერთად-წარმოება გაფართოვდა მოთხოვს, აუცილებელი გახლდა მიწების დამუშავება უფრო მეტ ფარგლებში-ამას კი პირ-ველსავე შენაშევევაში უწყლობა გადავლილება წინ. აი, ამ ფაქტს უმე-ველად ესაუბრე წამლის დაღება უხ-და, ეხლავე მომხდებდა საქართველო, რომ ჩვენი ოლაგ ვაწყვეტილ მემამულეებმა გაქვლავება მოუხებონ კარგზე მოკლარ კაპიტალიზმის საქენს. რკინის გზა, რომელიც უმეველია აწყვედეს თვით კახეთს, შეიძლება ჩვენი მემამულეები სულ გააქვოს კახეთიდან, თუ ეხლავე თვლი არ გავიხილებთ. ქართველი სამეურნეო საზოგადოება დიდის თანარქობით მოგვეყო ჩემს მოსხენებას ამის შესახებ. ამ დღემში ინტენერთა კომისია კიდეც გაემუშავება ქიზიყ-კახეთში, რათა ადგილობრივ დამამუშა-დეს როგორც წყლის საქირობაში ამ მხრისთვის, გერედე დასათვა-ლიერებულ, თუ რა გზით შეიძლე-

დასვლენი ბელადი ნ. ქ. დასვლენებს და უსაყველურებს ახმაბავებს (იხ. ბი-სი „მედილი და ახალი“).

მეცხრამეტე საუკუნის უკანასკნელ მეოთხედში მოხდა ეს გამოსვლა ხალხისა სარბილობი, მოხდა გლეხობა მისი. ასის წლის განმავლობაში და წინადაც ბურჟუაზი იმყოფებოდა, განსაკუთრებით კი მეცხრამეტე საუკუნეში, რადგან აქ ერთი ჩაგვრაც მიემტა-ჩაგვრა ნაკონიალური. გასულ საუკუნეს რა გადახმ-და თავს საქართველოს სხეულს, ყველაფერი დასვლენილი პირაღმებოც ხელს არ გვიწყობს ამის თაობაზე დაწვრილებით სალოპარკოდ.

პირველი გამოდგომა ჩვენი ხალხისა ჰგავდა ხანგრძლივ ავადმყოფობის შემდეგ გამოდგომებს და მისი მოქმედება ახლად სიტყვა-გამონერგულ, დასუსტებულ დამიანის პირველ ნაბიჯებს. იგი უპირველესად მხოლოდ და უფროსად ჰგონდად „შემოხმის და არა უფლებების წყურვილს. ქართველმა ერმა უკეთესად ხოლო შემდეგ ხმა-მალა შესძინა ბატონებს: პური, პური რაჲ მსლავდით აქამდე შემოხმითათა. ხოლო დააიწყადა მოთხოვა საკუთარი უფლებები. იგი, უკეთესად გამოუყვავიეო, დაეძირადა გარეშეების ძახლის და ძირს ჩემი საკუთარი უფლებათა, ყვიროდა. გიმეორებთ, ეს იყო პირველი ნაბიჯები, შემოხმის და საკუთარ თავის რწმენას მოკლებული. აქ ნათლად გამოიჩნეა, თუ რამდენად ძლიერი იყო გლეხთა თვით ხალხზე თავდა-ანაურობისა. ქართველი ერის „მოპირანსული“ დასვლენი გატყენით იყენენ იმ საერთო ნიშნობით, რომელიც თავდა-ანაურობამ გლეხულიც, თითქოს შემეკიდრესო. ამ ნაპილიზმის (არაბობის) დამოუკიდებლობას აღიარებენ საუკეთესო დასვლენი. და მათი საერთო პროგრამაა რომ ნიშნობიზმით დახასიათდება, ამას თვით დასვლენი ბელადი ნ. ქ. დასვლენებს და უსაყველურებს ახმაბავებს (იხ. ბი-სი „მედილი და ახალი“).

ნაწილი საგუბერნიული

აქ წესდების შემუშავება აზრადაც არ მომსვლია. ზემოდ ჩამოთვლილ მუხლებში მხოლოდ საერთო გემმა სასურველი წესდებისა...

მხედველობაში მისაღები შემდეგი გარემოებანი:

ა. პირველი ხანს მოსალოდნელია სსტკი მოკილოება (კონკურენცია) ჩარჩებისა და სენაკელ კაპიტალისტების მხრივ. ჩემის აზრით აქ საშუაო არაფერია. პირველსავე წელს სულ მცირე 100 მეურნე მოსურვებს საზოგადოებაში წვე-რად ჩაწერას. შემდეგ წლებში რომ ყველა ჩაწერებინან, ეს ცხადზე უც-ხადებია.

ბ. სამოქმედო ასმარები მეთად გა-ფართოვდება ირგვლივ სოფლებში დაფნის გაშენებას ძლიერ ეწევიები-ან *) და მოსალოდნელია ამ 10 წელამდე 60-80 ათასი ფუთი დაფნის ფო-თალი იქნეს წლიურად გასაყვანი, მანამდე „საზოგადოება“ მოლოინე-რდება და ნიადაგსაც მოიპოვებს. გარ-და დაფნისა აქ შეიძლება თხილის ვაჭრობაც. თუმცაღა დაფნს დაფნა-ფილო ბლომად თხილი ვერ მოი-პოვებს, მაგრამ მაინც საბატო ად-გილი უჭირავს მეურნეობაში. მო-მადის რომ თავი დადებოთ, დაფნს ხეთას და ციქის ირგვლივ წლი-ურად გაიყვება თხილი არა ნაკ-ლებ 5000 ფუთისა.... სხვა სავაჭრო-საგნების დნიშვნა ეხლა საქიროდ არ მიმინა.....

*) ს.ნ. ნ. № 1076
*) გუბერნიული საკითხი უნდა იყოს დაფნის გაშენება, როგორც გუბერნიული საზოგადოების მოსახლეობისათვის, მაგრამ ეს ცნობა მაინც შე-ამოწმებულია.

ბა ქიზიყისა და კახეთის მიწების მო-რწყვის საკითხის გარდაწყვეტა. რო-გორც წინასწარ რუკებზე დაკვირ-ვებიდან სჩანს, არხი დაიწყება-ანბნე-რიდანგაივლის შემდეგ სოფლების მოლოზზე: ქისტაურისა, ხორხელისა, ახარდლისა, კურდღელთაურის, წი-ნადლისა, კალაურზე, მეკუზანზე, ველისცხეზე, ჩუშტაურზე-გურჯაანზე ვეკინოს-ქარდანის, ვაქირის, საქო-მოს ბოლოზე გაივა ჯუგაიანის და ტიანანის მიმდებარე და ყარაგაი-ნი და ალაზნისკენ დაეშევა.

წინასწარ გამოკვლევით არხის სიგრძე 90 ვერსი იქნება, არხის გაყვა-ნი მოუხდება სულ თანაბრად დაშე-ბულ მიმდებარე და არა იმდენად ძნელი განსახარცილებელი იქნება: მხოლოდ ხევიები გამოიყვიერნ საგ-რძობილ ხარჯს-რადგან წყლის ხე-ვიებ ქვირკინის და კვირტის დულა-ბიან მოღებში მოუხდება გატარება. თუ უფლებულ საქმარისი წყალი აღმოჩნდა ალაზანში, მობრწყვის არა-ნაკლებ 20,000 დესეტინა.

რაც შეეხება გამოკვლევა, გამო-ძიებას, თუ თავდა-ანაურობა დარწ-მუნდა, რომ უახვისათვის არხი მათ-ლა საქირავ; როგორც გუბერნიის მარშალმა თავ. კ. ნ. აფხაზმა აღვით-ქება, იმედი, რომ თავდა-ანაურთა საქვრებულო გაიღებს გამოკვლევის ხარჯსაც და ხელმძღვანელობასაც გაუწყვეს კახეთის საქის განხორ-ციელებაში, ამ ქამად, აუცილებელიც საქირობა-რომ ყველა სოფელში, რომელთა მიწებზეაც არხი გაივლის, განაწიონ დადაგინონ, აღწესნონ თუ არამდინი დესეტინა მიწა აქვთ და სურვილი გააძაყდნონ რომ წყალი უნდათ თავიანთ კუთვნილ მიწების სარწყავად. აგრედვე უნდა მოიქცენ თავდა-ანაურებიც: იმთ უნდა თა-ვიანთი მარშლის წინამძღობობით აღძრან საქითხი სარწყავი არხის გამოყვანის შესახებ და აღწესნონ, ამდენი დესეტინა მიწა აქვთ... სარ-წყავი წყლის კანონები-ჩვენთვის მერის მეთად საშიშიც შეიძლება სრუ-ლიად სახარლოდ გადაიქცეს, თუ ჩვენ რეჟიმებრივი ზანტობა არ ავი-ცილებთ თავიანთ. საქმე ისაა, რომ წყლის პარტინათ ის ითვლება კა-ნონით, ვინც წინდაწინვე დაებატო-რა და ფაქტურად ისარგებლა წყლით. მაშამ ჩვენ თვალზე გვახანოთ, სხე-ში კახეთის კვევით ალაზნის უკვე დაებატორებინან, წყალი დამიტი-კეცენ თავის ზედა მერ რომ ბევრიც ვეცდით წყლის მმართველობა ჩვენ აღზნად ერ სკადებელსაც აღარ დაგვანებებს. ეს საკითხი მეთად სე-რიოზულია. უმეველად უნდა მომ-ზადდეს ხალხი და პრესა კარგს იხვედა, რომ ხე ამიღოს ამზე. მე-ტადრე საქირა არის, რომ კახეთის ხმაში და თვით მისმა რედაქტორმა კორტ ტყავაქემ, რომელიც უკვე დიდი თანაგრძნობით მიეგება ალაზ-ნიდან არხის გამოყვანის აბავს კიდევ მიაქციოს კახეთების ყურადღება ამ საქირბორბო საკითხზე.

ნაწილი საგუბერნიული

აქ წესდების შემუშავება აზრადაც არ მომსვლია. ზემოდ ჩამოთვლილ მუხლებში მხოლოდ საერთო გემმა სასურველი წესდებისა...

მხედველობაში მისაღები შემდეგი გარემოებანი:

ა. პირველი ხანს მოსალოდნელია სსტკი მოკილოება (კონკურენცია) ჩარჩებისა და სენაკელ კაპიტალისტების მხრივ. ჩემის აზრით აქ საშუაო არაფერია. პირველსავე წელს სულ მცირე 100 მეურნე მოსურვებს საზოგადოებაში წვე-რად ჩაწერას. შემდეგ წლებში რომ ყველა ჩაწერებინან, ეს ცხადზე უც-ხადებია.

ბ. სამოქმედო ასმარები მეთად გა-ფართოვდება ირგვლივ სოფლებში დაფნის გაშენებას ძლიერ ეწევიები-ან *) და მოსალოდნელია ამ 10 წელამდე 60-80 ათასი ფუთი დაფნის ფო-თალი იქნეს წლიურად გასაყვანი, მანამდე „საზოგადოება“ მოლოინე-რდება და ნიადაგსაც მოიპოვებს. გარ-და დაფნისა აქ შეიძლება თხილის ვაჭრობაც. თუმცაღა დაფნს დაფნა-ფილო ბლომად თხილი ვერ მოი-პოვებს, მაგრამ მაინც საბატო ად-გილი უჭირავს მეურნეობაში. მო-მადის რომ თავი დადებოთ, დაფნს ხეთას და ციქის ირგვლივ წლი-ურად გაიყვება თხილი არა ნაკ-ლებ 5000 ფუთისა.... სხვა სავაჭრო-საგნების დნიშვნა ეხლა საქიროდ არ მიმინა.....

ნაწილი საგუბერნიული

აქ წესდების შემუშავება აზ

